

Toekomstbestendige huisartsenzorg Zeeland

Een goed gesprek over praktijkopvolging

Oud-huisartsen Frank van den Berg en Roel Ubels gaan in gesprek met de 57-plussers onder de vakgenoten in hun provincie Zeeland. De informatie die ze hopen op te halen, legt de basis voor een programma om hier toekomstbestendige huisartszorg te realiseren. De feiten liegen er niet om: het wordt tijd dat dit er komt.

TEKST: FRANK VAN WIJCK FOTO'S: JAN-WILLEM VAN BRAAK / UNSPLASH, ERIC KRULL / UNSPLASH

Zeeland is niet de enige provincie die te kampen heeft met opvolgingsproblematiek van huisartspraktijken, maar het is wel een bijzondere. Niet alleen omdat het aantal 57+-huisartsen er groot is (zeventig), maar ook omdat het een provincie is waarin het aantal ouderen hard groeit en steeds meer jongeren wegtrekken naar de Randstad. Jonge huisartsen kunnen dit ervaren als een handicap voor vestiging. Hoewel er voor partners meer dan voldoende interessant hoogwaardig werk te vinden is, leeft het beeld dat dit in Zeeland niet eenvoudig is. Zelfs waarnemers zijn er niet veel.

Zorgverzekeraar CZ ziet dat de continuïteit van huisartsenzorg in de provincie in gevaar kan komen en heeft daarom samen met de Zeeuwse Huisartsen Coöperatie en de ondersteunende eerstelijnsorganisatie Nucleuzorg het initiatief genomen voor het programma toekomstbestendige huisartsenzorg. Onderdeel hiervan is de opzet van een TOP-team (Tijdige Overdracht Planning), bestaand uit de oud-huisartsen Frank van den Berg en Roel Ubels. Zij inventariseren bij de zeventig 57+-huisartsen in de provincie hoe die hun praktijkoverdracht voor zich zien en tegen welke problemen zij aanlopen bij het vinden van opvolgers.

Gespreid bedje

Eigenlijk is het ironisch, maar voor Van den Berg was praktijkopvolging vinden geen probleem. Hij vertelt: "Ik had een opleidingspraktijk en we hadden het geluk dat een van de huisartsen in opleiding in de buurt kwam wonen toen ik – nu drie jaar geleden – met pensioen wilde. Bovendien hadden we de praktijk al jaren geleden ontzorgd door een professioneel praktijkmanager aan te stellen, waardoor mijn opvolger zich volledig op het medische werk kon richten. Het was een gespreid bedje."

Voor Ubels kostte opvolging regelen meer moeite. "Ik stopte afgelopen april, maar had dat al veel eerder willen doen", vertelt hij. "Een aantal jaar geleden adverteerde ik al samen met de huisarts uit het nabijgelegen Veere, ik was zelf praktijkhouder in Serooskerke, om geïnteres-

TOP-TEAM

Frank van den Berg heeft een persoonlijk motief om nu als lid van het TOP-team andere huisartsen in Zeeland te helpen.

"Je kunt je nauwelijks losmaken van de huisartsenwereld", zegt hij. "Ik ben filosofie gaan studeren, en als ik afgestudeerd ben wil ik daar iets mee op het gebied van ethiek en wetenschapsfilosofie. Op die gebieden is sprake van een groot gebrek aan kennis in de eerstelijnsgezondheidszorg."

Ook Roel Ubels zegt zich altijd te hebben voorgenomen iets te blijven doen op zijn vakgebied. Hij vertelt: "Ik blijf bijvoorbeeld kleine ingrepen doen, dat is altijd een aantrekkelijk aandachtsgebied voor me geweest. En ik ben altijd bestuurlijk actief geweest, waarmee ik ook kennis heb opgedaan over de voorwaarden voor succesvolle overname en de uitdagingen daarbij."

seerde jonge huisartsen aan te trekken. We zagen een ideaalsituatie voor ons voor een groepje huisartsen, met een hoofdlocatie en een paar spreekuurlocaties. Naar mijn idee het model voor de toekomst, maar het mocht helaas niet lukken. Een praktijkopleider wilde voor het tweede deel van zijn carrière verhuizen naar het platteland en nam mijn praktijk over. Ook voor Veere is inmiddels een overnamekandidaat gevonden."

Wanhoop nabij

De twee oud-huisartsen gaan niet op eigen houtje op stap. Het proces begint bij CZ. Zorginkoper Nathalie van Schoonhoven legt uit: "We benaderen per brief de 57+-huisartsen om het TOP-team aan te kondigen en te vragen of ze openstaan voor een gesprek. Door corona heeft het onderwerp even stilgelegen, maar er is nu weer ruimte voor. In de aanloop naar het proces – dat nu gaat starten – hebben we al wat huisartsen gesproken en we merken dat die er ook voor openstaan. Maar we willen hen juist de ruimte geven om het gesprek aan te gaan met Frank en Roel, twee ervaringsdeskundigen op de thematiek van praktijkopvolging. Het is wel een probleem

'We willen dat 57+-huisartsen nadenken over hun pensioen en hoe het verder moet met hun praktijk'

dat we gezamenlijk willen oplossen, maar we willen daar als zorgverzekeraar niet bovenop gaan zitten. We willen dat die 57+-huisartsen gaan nadenken over hun pensioen en over hoe het dan verder moet met hun praktijken. We zien dat sommigen jaren bezig zijn met een opvolger zoeken en dan kan het echt heel zorgelijk worden voor het individu in kwestie. Soms zijn ze de wanhoop nabij, dat gun je niemand. Je wilt ook juist dat ze nog een tijdje behouden blijven voor het vak, om de overdracht te begeleiden of als waarnemer actief te blijven bijvoorbeeld." >>

Oplossingen

Een van de opties waarover CZ denkt, is het ontzorgen van niet-medische zaken, zodat huisartsen nog een aantal jaar inhoudelijk kunnen blijven werken en ook ruimte krijgen om mee te bewegen naar een nieuwe manier van werken. Van Schoonhoven: “Je ziet in Zeeland nog best veel solopraktijken. Juist die zijn lang niet altijd goed op te volgen. In die gevallen is het zaak naar andere oplossingen te gaan kijken, zoals zorgondernemerschap, een stichtingsvorm of gezamenlijke praktijkvoering. Voor huisartsen is opvolging sowieso best een lastig onderwerp: emotioneel en organisatorisch. Het is verstandig daarover in een vroeg stadium na te denken en daarover wil je ons inziens met een ervaringsdeskundige kunnen sparren. De zorgverzekeraar kan helpen met de huisarts en het TOP-team samen de opvolging goed voor te bereiden en te laten verlopen.”

Van den Berg reageert: “In gesprekken die we eerder al met groepen huisartsen hebben gevoerd tijdens scenario-bijeenkomsten, is het idee van zorgondernemerschap – zoals we dat bijvoorbeeld ook zien in de mondzorg – weinig populair. Wat ze wel willen, zijn samenwerkingsverbanden die passen binnen de omgeving waarin huisartsen nu werken. Die zijn er soms al wel, maar dan zie je weer dat die niet in een contract zijn vastgelegd. En dan is het best mogelijk dat een opvolger zo’n samenwerkingsvorm niet omarmt. Het is dus zaak tot vormen van samenwerking te komen die een praktijk opvolgbaar maken.” Van Schoonhoven weer: “Daar zal niet één model of systeem uitkomen. Zeeland bestaat uit eilanden, plattelandsgebieden en verstedelijkte gebieden. Het is maatwerk.”

Daar komt bij dat praktijken in een aantal gevallen in hun huisvesting niet met de tijd meegegaan zijn. “En dat geldt echt niet alleen voor de traditionele dorpsdokters”, zegt Ubels. “Het loopt dwars door alle soorten praktijken heen. En het is ook niet zo dat per se de apotheekhoudende huisartspraktijken het probleem zijn. Daarvan had ik er zelf ook een. En we zien ook al voorbeelden van samenwerking waarbij de apotheekfunctie centraal wordt georganiseerd.”

‘Sparren met een ervaringsdeskundige’

Zo concreet mogelijk

Hoewel Van den Berg en Ubels een door hen zelf opgestelde checklist van aandachtspunten op zak hebben, willen ze de gesprekken met hun 57+-collega’s open aangaan. “Het moet uit hen komen”, zegt Ubels. “We willen de opties en de problemen die ze zien zo concreet mogelijk maken. Wanneer willen ze de praktijk overdragen? Willen ze in één keer met pensioen of willen ze nog blijven waarnemen? Wat zien ze als obstakels en mogelijke oplossingen daarvoor? Hoe kijken ze zelf aan tegen hun toekomstbestendigheid? Willen ze meewerken aan versterking daarvan? Is het een opleidingspraktijk? Hebben ze behoefte aan een onafhankelijke praktijkscan? Hebben ze behoefte aan een praktijkmanager? Is ondersteuning nodig in automatisering?”

Het plan is de informatie uit de gesprekken schematisch op te schrijven, zodat er grote lijnen uit te destilleren zijn. “Gaan de betreffende huisartsen akkoord, dan zullen we die informatie delen met CZ, de Zeeuwse Huisartsen Coöperatie en Nucleuszorg”, zegt Van den Berg. “Deze aanpak houdt de positie van Roel en mij zuiver. Als wij geen vertrouwelijke gesprekken kunnen voeren, zijn we gauw uitgerangeerd.”

<<

DEEL TWEE

Dit artikel is het eerste deel van een tweeluik. In de volgende editie van De Eerstelijns, die verschijnt op 4 september, leest u meer over de activiteiten die worden ontplooid in het kader van het programma toekomstbestendige huisartsenzorg voor de provincie Zeeland.